Eni 2020-ci yılımız kutlu hem mutlu olsun!

Yaşa, benim Halkım!

Ana Sözü

ANA SÖZÜ 1988

www.anasozu.com

№ 23-24 (738-739) | 20 Kırım (dekabri) 2019 | Paası - 5 ley 00 bani

Gagauziya (Gagauz Yeri) 25 yaşında!

Moldova Respublikası Parlamentın № 344 "Gagauziya (Gagauz Yeri) ayırı yuridik statusu için" Zakonun 23.12.1994 günü 101 deputattan 69-zun oylarınnan kabledilmesinnän Moldova Respublikasının içindä kuruldu Gagauziya (Gagauz Yeri) avtonomiyası. Moldova Respublikasının № 003 "Monitorul Oficial" jurnalında tipalandıktan sora, 14.01.1995 günü bu Zakon, kevedä geçti.

Oku 2 – 7 sayfalarda

Gagauziya (Gagauz Yeri) avtonomiyasına yol (patretlerdä)

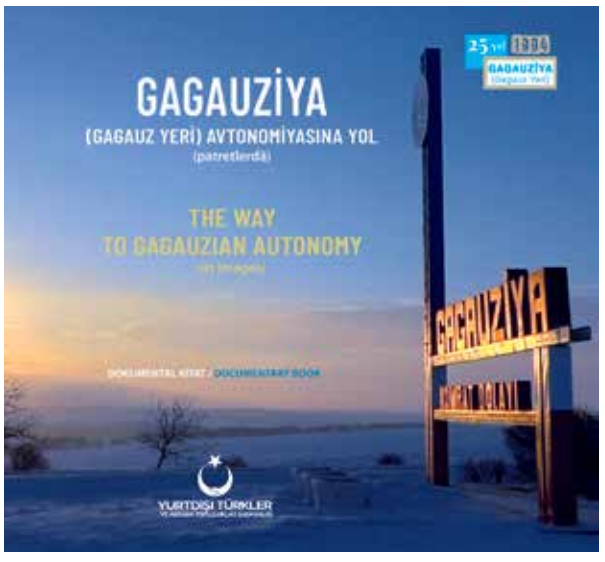

Gagauziya (Gagauz Yeri) avtonomiyasının 25-ci yıldönümünä karşı tipardan çıktı dokumental kiyat "Gagauziya (Gagauz Yeri) avtonomiyasına yol (patretlerdä)". Bu dokumental kiyat oldu bir ortak proekt, angısı yapıldı Türkiye Yurtdışı Türklär hem Soy Topluluklar Başkannın (YTB) teklifinnän hem çalışmasınnan, Moldovada Türkiye Büükelçiliin yardımınnan hem Gagauziyanın "GAGAUZLUK" Cümne Birliin zaametinnän.

Kiyadı "İi sözlän" hayırladı Türkiye Yurtdışı Türklär hem Soy Topluluklar Başkanı Abdullah EREN.

"Gagauziya (Gagauz Yeri) avtonomiyasına yol (patretlerdä)" kiyadın sayfalarında patretlerdän hem ozamankı gazetaların statyalarından annadılêr XX-ci azirin yıllarında olan olaylar için, angıları getirdilär ilktän "Moldaviya SSRın içindä Gagauz Avtonom Sovet Soţialist Respublikası"nnan baamsız Gagauz Respublikasının kurulmasına.

7-ci sayfa

Türkiye Büükelçisinin kutlama mesajı

Saygıdeğer Gagauz kardeşlerim,

Gagauz Yeri Özerklik Kanunu'nun Moldova Parlamentosu'nda kabul edilmesinin 25. yıldönümü münasebetiyle, sizleri en içten duygularımla kutlarım.

1994 yılında barışçı bir şekilde kazanılan özerkliği tarihi nitelikte bir demokrasi ve medeniyet örneği olarak görmekteyim.

Kardeşçe, omuz omuza yaşamayı seçen Moldova ve Gagauz halklarının bu kararı takdiri hak etmektedir.

1994 yılında dilini ve kültürünü bilmeyi ve yaşatmayı seçen, bugüne kadar bu uğurda çalışan siz kardeşlerimi ve bu farklılığı bir değer olarak gören, geleceğe sizlerle birlikte yürümeyi seçen Moldovalı dostlarımızı gönülden tebrik ediyorum.

Türkiye, kardeşlerinin, huzur, güven ve refah içinde kalkınmasına büyük önem atfetmektedir. Bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da Gagauz Yeri'ne bu yöndeki katkılarımız sürecek ve Başkan Irina Vlah'ın bu doğrultudaki çabaları Türkiye Cumhuriyeti'nin tüm ilgili kurumları eliyle azami ölçüde desteklenmeye devam edilecektir.

Değerli kardeşlerim,

Gagauzya'nın özerk statüye kavuşmasında rol oynayan 9. Cumhurbaşkanımız merhum Süleyman Demirel, dönemin Moldova Cumhurbaşkanı Mircea Snegur ve o dönem Gagauzların önderi olan merhum Stepan Topal başta olmak üzere, Moldova'nın huzur ve barışına katkı sağlayan tüm devlet büyüklerini saygıyla anıyor, genç nesillerin Gagauz Yeri'ni hep daha ileriye taşımasını, Gagauz halkının ilelebet yaşamasını diliyorum.

Bu amaç doğrultusunda, Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan ile Moldova Cumhurbaşkanı Sayın Igor Dodon arasındaki yakın dostluk ilişkisinden hareketle, özerkliğe tam işlerlik kazandırılacağına olan inancım da tamdır.

En derin sevgi ve saygılarımla,

Gürol SÖKMENSÜER,
Türkiye Cumhuriyeti
Kişinev Büyükelçisi

Gagauz avtonomiyasına çalılı hem tikenni yol

Gagauzların kultura avtonomiyası için savaşmaklar

Gagauz halkın XX-ci üzyılda Moldova içindä avtonomiya kazanmaa deyni çalışmaları başladı o asirin ellinci yıllarında. O zamannar gagauz aydınnarı koyardılar soruşu sadä kultura avtonomiyası için: olsun gagauzça şkolalar, tele- hem radio kolverimneri, çıksın gazetalar hem jurnallar, tiparlansın gagauzça kiyatlar. Bu uurda ilk adım atıldı 1948-ci yılın Büük ayın (yanvar) 27-dä SSRBnın Bilimnär Akademiyasının Gagauzovedçeskaya komisiyasının toplantısında, neredä, üçüncü punkt olarak, "Komisiya azası N.P. ARABACI tarafından USSR hem MSSR Pravitelstvolarına verilän Gagauz alfavitı için" soruş bakıldı . Bunun sonucu oldu o, ani hep 1948-ci yılın Büük ayında (yanvar), SSRBnın Ministerlär Soveti komisiyasının teklifinä görä kabledildi "Moldaviya hem Ukrayna SSRların gagauz insannarının arasında kultura-aydınnadıcılık işlerini kurmaa deyni meropriyatiyalar için" Karar proektı.

Bu uurda 1950-ci yılın Küçük ayın (fevral) 28-dä "Gagauz yazısını kurmak için" temelli Kararı aldı Moldaviya bolşeviklär Komunist Partiyasının MK Bürosu . Söz gelişi bu Karar da 7 yıl ordan orayı uruldu. Sadecä 1957-ci yılın Orak ayın (iyül) 16-da Moldaviya SSRın Pravitelstvosu kableder "Gagauz milletindän olan uşakların üüretmesini islääläamaa sıraları için" Kararı da iş hızlanêr. O Karara görä gagauz milleti için "doorudan finans kolaylıı verilirdi yazı kurmaa, milli şkolaları açmaa, gagauz dilini üürenmää, başlangıç hem orta şkolalara milli pedagogika kadralarını hazırlamaa, Bilim Akademiyasında hem Üüredicilik Ministerliindä gagauzovedeniye uurunda hem şkolalarda gagauz dilini üürenmäk proţesını bilim-metodika

Avtonomiyaya yolu başladan Büük resimci Dimitriy SAVASTİN

tarafından kaavileştirmää deyni ek ştat açmaa, gazeta hem jurnallar çıkarmaa, kiyat basmaa". Bunun ardına 1957-ci yılın Orak ayın (iyül) 30-da Moldaviya SSRın Üüsek Sovetin Prezidiumu aldı Karar gagauzlara kirilita temelindä alfavitı kabletmää.

Bu Kararlara görä oldu kolayı gagauz aydınnarı Dionis TANASOGLU, Nikolay BABOGLU hem Nikolay TANASOGLU başlasınnar hazırlamaa gagauz şkolaları için üürenmäk kiyatlarını hem, Kaul kasabasının pedagogika uçilişçesinin temelindä açılan gagauz dilindä üüredicileri hazırlamak kurslarında, üüredici hazırlamaa. Bu kolaylık verdi 1958-ci yılın Ceviz ayın (sentäbri) 1-dän Moldaviya SSRın gagauz küülerindä hem kasabalarında başlangıç şkolalarda gagauz dilindä üüretmeyi başlatmaa. Ama 1961-ci yılın Büük ayın (yanvar) 3-dä çıkan MSSRın Üüredicilik Ministrusunun №1 Emirinä görä gagauzça üüredän şkolalar rus dilinä çevirildi da 1962-ci yıldan beeri gagauz dili 1986-cı yıladan şkolalarda kesildi. Ama gagauz aydınnadıcıların sesi kesilmedi.

Bu yıllar içindä gagauz aydınnarı yazıcılar Dionis TANASOGLU, Nikolay BABOGLU, Todur MARİNOGLU, Todur ZANET, resimci Dimitriy SAVASTİN, kompozitor Mihail KOLSA hem başkaları durmamayca danışardılar erindeki, respublikadakı hem Sovetlär Birliin komunistlär partiyasının merkezlerinä izin versinnär gagauzların kultura avtonomiyasına. Bu danışmaların sonucu XX-ci üzyılın 80-ci yılların ikinci payında geldi, açan izin verildi şkolalarda, fakultativ olarak, gagauz dili üürenilsin, Moldova teleradio kompaniyasında "Bucaan dalgasında" kolverim çıksın, "Ana Sözü" gazetası kurulsun. Söz gelişi "Bucaan dalgasında" kolverimi hem "Ana Sözü" gazetası gagauzların avtonomiya devletliin kurulmasında birinci erlerdä bulundu.

durumu, onnarın devletlää hakları.

1987-ci yılın güzündä işlär derinnemää başladı. Belliydi, ani iş laf derneklerindän politikaya döner. Dimitriy SAVASTİN teklif etti, ofiţial olarak, bir "Gagauz Halkı" adlı diskusiya klubu kurmaa da onun kurulması için karar alındı 1988-ci yılın Küçük ayın (fevral) başında resimcinin eni yaratmak masterskayasında. Orada vardılar resimcilär Dimitriy SAVASTİN, Dimitriy NOVAK, yazıcı Stepan BULGAR, aaraştırmacı İvan DYAÇUK. Diskusiya klubun toplantılarınnan hem fikirlerinnän insannar pek meraklanmaa başladılar. Yaratmak masterskayası kıstaftı. Onuştan karar alındı "Gagauz Halkı" diskusiya klubun derneeni hem onun ofiţial kuruluş sırasını 1988-ci yılın Baba Marta ayın (mart) 31-dä Komrat Kultura evindä yapmaa. Zal doluydu. "Serbest mikrofona" isteyän yaklaşırdı da kendi

Resimci Pötr VLAH kendisinin yarattıı Gagauz Halkın Bayraanan. Öndä megafonnan Leonid DOBROV. Arkasınnan – Georgiy STAMATOV.

"Gagauz Halkı" diskusiya klubundan Gagauz halkı akıntısının 1-ci Syezdına kadar

XX-ci üzyılın 80-ci yıllarında gagauz aydınnarın buluşmak eri oldu gagauz resimcisinin Dimitriy SAVASTİNın yaratmak mastersakayası. O bulunardı büünkü Komrat ATATÜRK bibliotekasının sergi odasında. Orayı toplanardılar resimcilär Georgiy STAMATOV, Dimitriy NOVAK, Pötr VLAH, gelärdilär genç yazıcılar Todur ZANET, Todur MARİNOGLU, aaraştırmacı İvan DYAÇUK hem başkaları. Burası halizdän olduydu gagauzların patriotizma merkezi. Lafedilärdi gagauzların istoriyası, literaturası hem geçmişinnän büünkü fikirlerini sölärdi. Onnarın arasında vardılar bilgiçlär, yazıcılar, raykom hem çorbacılık öndercileri, sıradan insannar.

Ama, yarım yıldan sora hep o masterskayasında olan "Gagauz Halkı" diskusiya klubun bir gecä toplantısı oldu, Stepan BULGAR hem Mariya MARUNEVİÇ, devrim yapıp, klubun başından Dimitriy SAVASTİN aldırdılar da onun erinä Stepan BULGARı koydular.

1988-ci yılın sonunda Moldaviya SSRında politika durumu keskinneşti. Bu keskinnemäk getirdi ona, ani Moldaviyada aşırı milletçilik hem unionist dalgaları kalkınmaa başladı. Gagauzlar hem başka "titul naţiyası" olmayan insannar bundan kendilerinä kuşkuluk duyardılar. Onun için "Gagauz Halkı" diskusiya klubu kendi klub kaluplarından çıktı da döndü Komrat rayonun halk akıntısına, angısının başında vardılar İvan BURGUCU, Pötr ZAVRİÇKO, Andrey BUYUKLI, Georgiy STAMATOV, Pötr VLAH, Georgiy ARABACI hem başkaları.

"Gagauz Halkı"ndan örnek alarak, gagauzların yaşadıı erlerdä, Çadır hem Valkaneş rayonnarında da kuruldu

Taa ötää 3-cü sayfada

"Gagauz Halkı" milli akıntının 1-ci Syezdında ortak patret. Ön planda (soldan) Konstantin YULARCI (Kongaz küüyü), (?), (?), Mariya KÖSÄ, Polina hem Pötr FAZLI, Saveliy EKONOMOV (Ütülü küüyü), (?), Vasiliy KATEV, Georgiy KALÇU, Konstantin YANEV

Gagauz avtonomiyasına çalılı hem tikenni yol

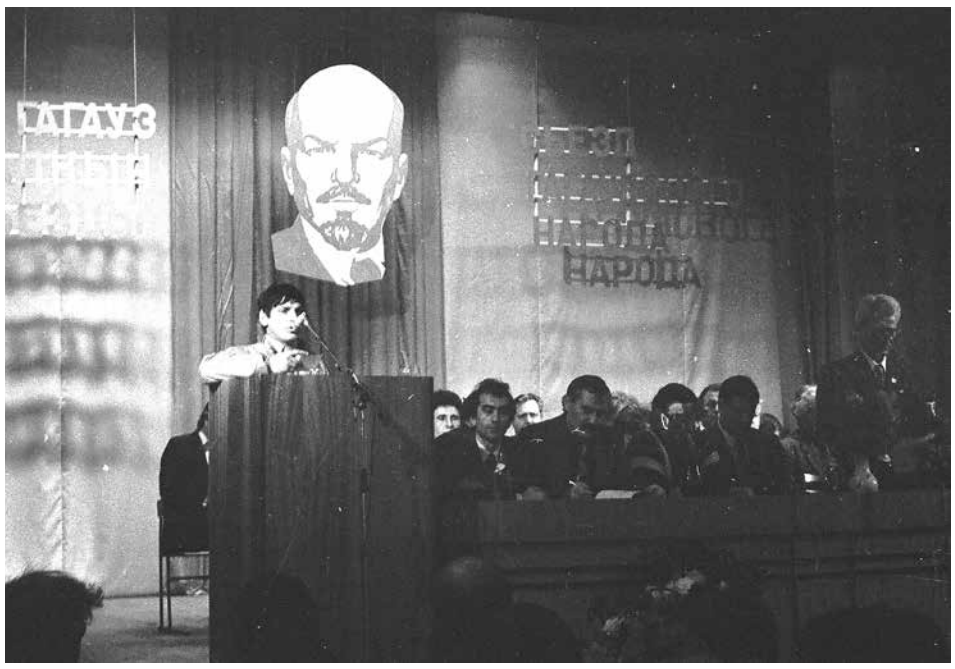

Syezdın tribunasında nasaat eder "Gagauz Halkı" delegatı İvan BURGUCU

(*Çeketmesi 2-ci sayfalarında*)

kendi halk akıntıları "Millet sancısı" hem "Vatan". Onnarın önderciliindä vardılar Vladimir KAPANCI, Födor TERZİ, Georgiy KALÇU, Pötr FAZLI, Aleksandr KATEV hem başkaları. Kişinevda yaşayan gagauzlar kurdular "Ana dilim" klubunu, angısının önderciliindä yazıcılar Todur ZANET hem Nikolay BABOGLU bulunardılar.

Bu halk akıntıları başladılar hazırlamaa hem yapmaa mitingları Moldaviya SSRın içindä gagauz avtonomiyası kurmaa deyni. Mitinglarda pay alardılar Moldaviyanın üülen tarafında yaşayan hepsi milletlerdän insannar. O mitingların kararına görä, Moskvada dooruluk aaramaa deyni, orayı delegaţiyalar yollanmaa başlandı. Belliydi, ani tek-tek çalışarak avtonomiya işini başa çıkarmaa zor olacek. Onuştan halk akıntıların azaları hem liderları karar aldılar Komratta yapmaa Gagauz halkı akıntısının 1-ci Syezdını, angısı oldu 1989-cu yılın Haderlez ayın (may) 21-dä.

Halkı birleştirän hem gagauz avtonomiyasına yolu açan Syezd

1989-cu yılın Hederlez ayın (mayın) 21-dä sabaalän saat 11-dä Komrat Kultura evindä başladı işlemää Gagauz halkı akıntısının 1-ci Syezdı, angısında pay aldılar herbir gagauz küüyündän hem kasabasından seçilmiş 555 delegattan 523 delegat. Karar alındıydı, ani bu Syezdta "Gagauz Halkı", "Millet sancısı" hem "Vatan" halk akıntılarını, bütünneştirip, onnarı "Gagauz Halkı" millet akıntısına çevirmää. Bu milli akıntı Moldaviya SSRın Pravitelstvosunun kararınnan 26.10.1989 günü zakona alındı. Onuştan Syezdın gündeliinä koyulduydu soruşlar "Gagauz Halkı" millet akıntısının Ustavını kabletmää, Programasını temelleştirmää, Baş organnarını seçmää, basın organnarını kurmaa hem onnarın redkolegiyalarını seçmää. Bundan kaarä gündeliktä vardı Moskvaya SSRBnın Üüsek Sovetin Prezidiumuna gagauz halkın hem Syezdın delegatlarını ayırmaa.

Gagauz halkı akıntısının 1-ci Syezdın ana dokladını "Perestroyka hem küçük halkların ecelleri. (Gagauz halkın örneendä)" okudu Dr. Mariya MARUNEVİÇ. Bundan sora dört sodaklad okundu: "Ekonomika tarafından avtonomiyayı temellemäk" (Dr. Konstantin TAUŞANCI), "Moldaviyanın üülen tarafında ekologiya durumu" (üüredici İvan ÇEBAN, Aydar küüyü), "Moldaviya SSRın üülen regionunda milletlikär arasında davranmalarını özleştirmää problemalarına görä dil hem kultura soruşların örümesi" (Dr. Gavril GAYDARCI), "Gagouz halkın istoriyadan hem kulturadan verimneri" (Dr. Stepan KUROGLU).

Bundan sora Syezdın tribunasından nasaat ettilär: "Gagauz Halkı" akıntının azası Georgiy ARABACI (Komrat), Moldova Halk Frondun delegaţiyanın başı Mihay GİMPU (Kişinev), "Vatan" akıntının azası Aleksandr KATEV (Valkaneş), Sovet Soţialist asoţiaţiyasının milletlik hem politika bölümü bürosunun azası İ.A. GRİŞAEV (Moskva), "Millet Sancısı" akıntı Sovetinin azası Vladimir KAPANCI (Çadır), Zaametçilik veteranı Vasiliy KİROGLU (Kişinev), "Ana dili" cümne azası Agası MAMEDOV BOBAOGLU (Baku), "Gagauz Halkı" akıntının başı Stepan BULGAR (Komrat), Kişinev Devlet Universitetın istoriya kafedrasının başı A.M. LİSEŢKİY, "Gagauz Halkı" akıntı Sovetinin azası Georgiy STAMATOV, Yuridika bilgilerindä doktor V.N. YAKOVLEV (Kişinev), Sovetlär Soţialist Respublikalar Birliinin (SSRB) halk deputatı hem Komrat raykomun birinci sekretari Stepan GROZDEV, "Ana Sözü" gazetanın redaktoru Todur ZANET, "Gagauz Halkı" akıntının azası İvan TOPAL.

Gündelik soruşlarını kablettiktän sora, Syezdın delegatları aldılar Büük bir karar: "Moldaviya SSRın Üüsek Sovetini yalvarmaa kararlasınnar gagouz halkın istediini kurmaa Gagauz Avtonom Sovet Soţialist Respublikasını MSSRın içindä".

Bundan kaarä Syezd kabletti "Moldaviya SSRın başkannarına hem Üüsek Sovetin Prezidiumuna, Moldaviyanın Komunist Partiyasını Merkez Komitetına, SSRB Üüsek Sovetin Prezidiumuna, Sovetlär Birliinin Komunist Partiyasına Danışmayı" hem SSRB halk deputatların Syezdın adına telegramayı.

Syezdta kuruldu "Gagauz Halkı" milli akıntının İspolkomu, nereyi girdi hepsi halk akıntılarından azalar hem o İspolkom başı ayırıldı Stepan BULGAR. Ama üç aydan sora, İspolkom azalarınnan annaşmadaan kendi başına kararlar aldıı için Stepan BULGARı bu erdän attılar da "Gagauz Halkı" milli akıntısının başına 3 sopredsedatel ayırıldı: Komrattan – Mihail KENDİGELÄN, Çadırdan – Vladimir KAPANCI hem Valkaneştän – Georgiy KALÇU.

Gagauz Avtonom Sovet Soţialist Respublikasının kurulması için miting

Eridir urgulamaa, ani o günü Gagauz halkı akıntısının 1-ci Syezdı kendi işini kapatmadı, karar alıp birkaç aydan sora gagauz halkın Üstolan Syezdına toplanmaa.

1-ci Syezdtan Üstolan Syezdadan mitinglar hem zabastovkalar

Gagauz halkı akıntısının 1-ci Syezdında alınan kararlar hem dokumentlär adresatlarına yollandı. Ama Moldaviya SSRında annamak erinä represiya mehanizması koşuldu. En üüsek tribunalardan gagauzları azarlamaa hem bütün halkın üstünä batak atmaa başladılar. Syezdın delegatlarının adına prokuratura ceza işlerini açtı.

Öbür taraftan Moldaviyanın baş kasabasında Kişinevda SSRBnın daalmasına getirecek Moldova Halk Frondun hem onun işinä uyan Moldaviya çorbacıları tarafından yapılan işlär getirdilär ona, ani 1989-cu yılın yazı bütün Moldaviyanın iş kolektivları politika zabastovkalarına girdilär. Bu durumda "Gagauz Halkı" milli akıntısı da karar aldı 1989-cu yılın Harman ayın (avgust) 24-dän beeri bu politikalı zabastovkalara katılmaa hem bununnan Syezdın kararlarını dünneyä bildirmää hem o kararları kuvettä bulunannara kablettirmää. Komrat zabastovka komitetın başı oldu Stepan TOPAL.

Esaba alarak, ani Moldaviya presasında, "Ana Sözü" gazetasından hem "Bucaan dalgası" tele- radiokolverimnerindän kaarä, gagauz halkın istedii için aslıyı may birisi yazmazdı hem annatmazdı, zabastovka komitetı kurdu "Bastuyuşçiy Komrat" ("Zabastovka yapan Komrat") haber bületenini. Bu bületendä tiparlanardılar politika zabastovkasının en önemni işleri hem haberleri.

O yılın may her cumertesi hem pazar günneri Komradın "Pobeda" meydanında mitinglar gecärdilär. Ama başlayıp 1989-cu yılın Harman ayın (avgust) 24-dän beeri mitinglar may hergün olmaa başladılar. Mitingların transporantlarında yazılıydı: "İsteeriz devlet statusuna iki dil koyulsun: moldovanca hem rusça!", "Yaşasın GASSR!", "İsteeriz eni seçimnerädän GASSRın kurulması için soruşu çözmää!"

Taa ötää 4-cü sayfada

Gagauz avtonomiyasına çalılı hem tikenni yol

Gagauz Halkın Üstolan Syezdın tribunasından nasaat eder "Ana Sözü" gazetanın baş redaktoru Todur ZANET

(*Çeketmesi 2-3 sayfalarında*)

Bu arada Moskvaya yollandı gagauz halkın delegatları da. Onnar savaşardılar annatmaa orada gagauz halkın problemasını, buluşup SSRB halk deputatlarınnan. Delgatların birisi Pötr FAZLI ansızdan tanıştı Ukraynadan SSRB halk deputatınnan gagauzlan Genadiy ANUFRİEVlan da gagauz delegaţiyası durumu kendisinä annattı. Bundan sora Genadiy ANUFRİEV gagauzlar için yaptı 2 deputat zaprosu: birisini SSRB Üüsek Sovetin predsedatelin Mihalil GORBAÇEVun adına, öbürünü da taa sora SSRB Üüsek Sovetin predsedatelin yardımcısının Anatoliy LUKYANOVun adına.

1989-cu yılın Harman ayın (avgust) 1-dä, gagauz delegaţiyasının azası Georgiy KALÇUnun zaametinnän, gagauz delegatları Dr. Vasiliy UZUN, Dr. Mariya MARUNEVİÇ, Stepan BULGAR, SSRB halk deputatı Mihail PAŞALI, Başküüyündän STOYNOV, Georgiy KALÇU, Födor MARİNOGLU hem Andrey KOÇANCI buluştular SSRB Üüsek Sovetin predsedatelin yardımcısınnan Anatoliy LUKYANOVlan hem verdilär ona Gagauz halkı akıntısının 1-ci Syezdında kabledilän dokumentleri.

Bundan kaarä hep o günnerdä SSRB halk deputatların I-ci Syezdında akreditaţiyası olan "Ana Sözü" gazetasının baş redaktoru Todur ZANET, halk deputatlarınnan buluşup, onnara gagauz halkın Syezdı için annattı hem Gagauzların devletliinä hem gagauzça klisä dualarına izin vermäk için Vladıka PİTİRİMın adından hazırladı SSRB Üüsek Sovetin predsedateli Mihalil GORBAÇEVa hem SSRB halk deputatların I-ci Syezdın halk deputatlarına Danışmayı, angısının altında yazıldılar halk deputatları Mihail ULYANOV, N. SAZONOV, Yuriy KOTOV, Mahmut ESENBAEV, akademiklär Vladimir TİHONOV hem Nikolay DMİTRİEV, Anar RZAEV, Galina STAROVOYTOVA.

Moldova hem Moskvadakı kuvetlerinin gagauz halkın istedii için bişey çıkmadıı için, "Gagauz Halkı" milli akıntısının İspolkomu karar aldı, Gagauz halkın Üstolan Syezdını yapıp, MSSRın içindä Gagauz Avtonom Sovet Soţialist Respublikasını kurmaa.

Gagauz Halkın Üstolan Syezdı

1989-cu yılın Kasımın (noyabri) 12-dä Gagauz Halkın Üstolan Syezdına toplandı 668 delegat Komrat, Çadır, Valkaneş, Basarabka hem Taraklı rayonnarından hem da Kişinevdan. Komrat Kultura evi taşardı insandan. Sokakta da binnän insan vardı. Hepsi beklärdilär Syezdın kararını. Syezdı götürdü Mihail KENDİGELÄN. Syezdta ilkin söz tuttular gagauz avtonomiyasını kurmaa deyni Respublikanın komisiyası azaları S. BULGAR, Dr. S.S. KUROGLU, Dr. K.P. TAUŞANCI, Dr. M.V. MARUNEVİÇ, Ukraynanın Odesadakı universitetın doţentı, yurist İ.İ. KARAKAŞ.

Diskusiyalarda tribunadan söz aldılar: ORMANCI (Çadır), A. MAMEDOV BOBAOGLU (Azerbaycan), V. VOLKOV (Komrat), V. NOSOV (Kişinev), D. SAVASTİN (Komrat), S. PEŞKO (Litva), İ. BURGUCU (Komrat), M. DULOGLU (Valkaneş), İ.İ. ARNAUT (Çadır), İ. KAPANCI (Çadır), V.M. RILÄKOV (Tiraspol), T. ARNAUT (Azerbaycan), S. GROZDEV (Komrat), F. YAZACI (Avdarma), P. ZAVRİÇKO (Komrat), SLAVUTSKİY (Komrat), L. DOBROV (Komrat), P. ALIÇEV (Basarabka), Todur ZANET (Kongaz), Dionis TANASOGLU (Kişinev).

Gagauz halkın Üstolan Syezdın adına gelän kutlama telegramalarını yollamıştılar: Azerbaycan Halk Frontu, SSRB halk deputatları Anufriev, Martirosyan, Orlov, Tataristan cümne Merkezi, Moldaviya Halk Frontu. Bakmadaan ona, ani sade Moldaviya Halk Frontun telegramasında "gagauzların kulturalı avtonomiyasından pay tutêrız" yazılıydı, delegatlar bu telegramayı, ayakça kalkıp, şamar düülmesinnän kabul ettilär".

İvan BURGUCU verer SSRB Üüsek Sovetin deputatına Evdokiya GAERa Gagauz avtonomiyasının lääzımnı için dokumentları

Syezdın işindä pay aldı Moldaviya SSRın Üüsek Sovetin Prezidiumun Predsedateli yardımcısı hem SSRB halk deputatların danışmak kiyatlarını hem başka danışmakları gagauzlara avtonomiya kurmaa deyni Komisiyanın başkanı Viktor PUŞKAŞU. Sora, protest ederäk, Viktor PUŞKAŞU zaldan çıktı. Mariya MARUNEVİÇ arttan başladı yalvarmaa onu geeri dönsün, ama tribunaya hızlı çıkan "Ana Sözü" gazetanın redaktoru Todur ZANET dedi: "Brakın gitsin! Biz onsuz da avtonomiyamızı kuracez!"

Sonunda Gagauz Halkın Üstolan Syezdı kabletti iki önemni dokument: "Moldaviya SSRın içindä Gagauz Avtonom Sovet Soţialist Respublikasının kurulması için" Deklaraţiya hem "SSRBnın hepsi halklarına Danışma".

Bu Respublikanın kurulmasına yardımcı olmaa deyni Syezd kurdu Zamannı komitet, angısının başı ayırıldı Stepan TOPAL. Bundan sora Gagauz halkın Üstolan Syezdı, kendi işini kapatmadaan, yarım yıla ara verdi.

Gagauz delegaţiyası "İzvestiya" gazetasının binasının önündä. (soldan) Elena KRİSTİOGLU, Konstantin KURDOGLU, İvan BURGUCU, Valeriy KİLİOGLU, Vasiliy İvanoviç KİROGLU, Andrey KOÇANCI

Ertesi günü, Kasım ayın 13-dä, Moldaviya SSRın Üüsek Sovetin Prezidiumu Gagauz Halkın Üstolan Syezdın kablettii dokumentleri MSSRın Konstituţiyasına ters gidän olarak tanıdı hem bildirdi, ani 1989-cu yılın Kırım ayın (dekabri) 1-dän beeri Moldaviya SSRın Üüsek Sovetin SSRB halk deputatların danışmak kiyatlarını hem başka danışmakları gagauzlara avtonomiya kurmaa deyni Komisiysı daalêr.

Genä da Syezdın dokumentleri Moldaviya SSRın Komisiyasına verildi hem 1989-cu yılın Kırım ayın (dekabri) 1-dä Moldaviya SSRın Üüsek Sovetin XIV Sesiyasına çıkarıldı. Ama bakmadaan ona, ani burayı teklif edilän İ.İ. ARNAUT,

V. VOLKOV hem M.V. MARUNEVİÇ savaştılar annatmaa soruşun önemni olduunu, Sesiyada bu soruşu aaraştırmadılar.

Bunu esaba alarak 1989-cu yılın Kırım ayın (dekabri) 3-dä Gagauz Halkın Üstolan Syezdı II-ci toplantısına başladı. Toplantıda respublikada politika durumunnan ilgili soruşlar bakıldı hem birkaç danışma kiyadı kabledildi: "SSRB halk deputatlarına", "Moldaviya SSRın Üüsek Sovetin Prezidiumuna hem SSRB Üüsek Sovetin Prezidiumuna", "SSRB dışişleri ministerliinä hem Bulgaristan dışişleri ministerliinä" hem başka.

Gagauz Halkın Üstolan Syezdın III-cü toplantısı

Gagauz Avtonom Sovet Soţialist Respublikasının kurulmasına yardımcı olmaa deyni Zamannı komitet hem Moldaviya SSRın Üüsek Sovetindä olan gagauz deputatları yarım yıl

Gagauz avtonomiyasının yolu bu mitinglardan çeketti. Komrat, "Pobeda" meydanı, 1989 y

Gagauz avtonomiyasına çalılı hem tikenni yol

Valkaneştä Gagauz Avtonom Sovet Soţialist Respublikasın kurulması için miting. Tribunada "Vatan" akıntısının azası Georgiy KALÇU

savaştılar annatmaa Moldaviyanın öndercilerinä, ani gagauz milletin 1989-cu yılın Kasımın (noyabri) 12-dä Gagauz halkın Üstolan Syezdında kabledilän dokumentleri tanısınnar. Ama esap alarak onu, ani Moldova Sovet Soţialist Respublikasının (Moldova SSRı) Üüsek Soveti bunu kabletmää hem tanımaa istämeer, 1990-cı yılın Orak ayın (iyül) 22-dä Gagauz halkın Üstolan Syezdı III-cü toplantısını başlattı.

Syezdın gündelik işinä çıkarıldı soruşlar: "Gagauz halkın milletli simvolları için (Bayrak, Gerb, Gimn)", "Moldova SSRın olan işlerin ilerlemesi hem gagauz halkın problemasının çözülmesi", "GASSR halk deputatlarını seçmää deyni geçici Kuralların temelleştirilmesi", "Gagazu Milli Universitetın kurulması için" hem başka.

Gagauz Milli Gimnasını proektını Syezda tanıştırdı Gimna muzıkasının avtoru kompozitor Mihail KOSA. Gimnanın laflarını yazdı poet Todur ZANET. Gagauz Milli Bayraan proektını tanıştırdı Bayraan avtoru resimci Pötr VLAH. Gagauz Milli Gerbın avtoru resimci Georgiy STAMATOV Syezdta olmadı için, Gerbın proektını tanıştırdı Mihail KENDİGELÄN. İncelemelerdän sora, Syezdta bulunan 411 delegatın oy birliinnän "Gagauz Milli Gimnası" hem da, ufak diiştirmeklärlän, "Gagauz Milli Bayraa" kabledildi. Gagauz Milli Gerbında teklif edildi kimi diiştirmeklär yapılsın da onu Syezdın gelecek toplantısında kabletmää.

Gagauz halkın Üstolan Syezdın III-cü toplantısı "Gagauz Milli Universitetın kurulması için" hem kalan gündelik soruşlarlan ilgili olumnu kararları da kablettii. Bununnan 1989-cu yılın Kasımın (noyabri) 12-dän beeri işleyän Gagauz halkın Üstolan Syezdı kapandı.

Ama 1990-cı yılın Orak ayın (iyül) 27-dä Moldova SSRın Üüsek Sovetin Predsedateli Mirça SNEGUR imzaladı Karar, angısına görä Gagauz halkın Üstolan Syezdın hepsi 3 toplantıların kararlarına "anulirovaniye" yapılêr hem gagauz halkı erinä gagauzları "halkçaaz" uuruna düşürer hem taa ötää Molova SSRın Parlamentın çevirmää. Bu üzerä kabledildi "Gagauz halkın Moldova Respublikasından serbestlii hem baamsızlı için" Deklaraţiya. Kuruldu Gagauz Respublikasının sınırları. GASSRın kurulmasına yardımcı olmaa deyni Zamannı komitet Gagauz Respublikasının Zamannı komitetinä döndürüldü.

Syezd aldı karar Gagauz Respublikasının Üüsek Sovetinä halk deputatların seçimnerini 1990-cı yılın Canavar ayın (oktäbri) 28-dä yapmaa. Moldova Respublikası genä tanımadı bu kararları. Taa da beter, Moldova SSRın halk deputatalarını Stepan TOPALı hem Mihail KENDİGELÄNı arest altına aldılar, ama sora Moldova Parlamentın kararına görä serbest brakıldılar. Moldova içişleri ministrusu İon KOSTAŞ OMONnan Komrada geldi da aresta aldı "Gagauz Halkı" milli akıntının azalarını Georgiy STAMATOVu hem Leonid DOBROVu.

22.09.1990 günü Moldova SSRın Pravitelstvosu alêr karar "Gagauz Halkı" milli akıntısını kapamaa.

Komrat "Drujba" kinotetrusunda 1990-cı yılın Harman ayın (avgust) 19-da olan Üstolan Syezdta kuruldu Gagauz Respublikası hem onun kurulması bütün dünneyä bildirdi

Öter kabledilän Gagauz Respublikasının Gimnası (laflar — Todur ZANET, muzıka — Mihail KOLSA). (soldan) Komrat rayispolkomun predsedatelin yardımcısı, Moldova SSRın halk deputatı Mihail KENDİGELÄN hem Gagauz SRRın kurulmasına izmet edän geçici Sovetin predsedateli, Moldova SSRın halk deputatı Stepan TOPAL

Gagauz Respublikasını kuran Syezd

1990-cı yılın Harman ayın (avgust) 19-da Komrat kasabasının "Drujba" kinotetrusunda toplandı Gagauzların yaşayan küülerindän hem kasabalarından herbir uurda (küülerdän taa SSRB hem MSSR halk deputatlarına kadar) Sovet deputatlarının Syezdı. 998 deputattan Syezda 787 katıldı. Gagauz Milli Gimnasından sora, Gagauz Avtonom Sovet Soţialist Respublikasının kurulmasına yardımcı olmaa deyni Zamannı komitetın başı Stepan TOPAL politika durumunu kantarladı hem annattı bu komitetın çalışması için.

Dokladlardan hem diskusiyalardan sora alınêr karar 1989-cu yılın Kasımın (noyabri) 12-dä Moldaviya SSRın içindä kurulan enilenmiş SSRB içindä Gagauz Avtonom Sovet Soţialist Respublikasını Gagauz Respublikasına dokumetlerindä gagauz milletini Moldova topraklarında yaşayan "etnika grupasına" çevirerlär.

Belliki, gagauz halkı yoktu nicä dayansın bölä aaşaltmaya da mitinglar eni kuvetlän başladılar. O mitinglarda karar alındı hemen toplamaa Gagauz Halkın eni Üstolan Syezdını.

Gagauzların herbir uurda Sovet deputatlarının II-ci Syezdı

16.09.1990 günündä Komratta oldu Gagauzların herbir uurda Sovet deputatlarının II-ci Syezdı, neredä kabledildi birkaç karar, angıların içindä vardılar Gagauz Respublikasının Zamannı komitet başına özel hakları vermää hem

SSRB Üüsek Sovetin Predsedatelinnän buluşmayı hazırlamaa. Bundan kaarä kabledildi "Gagauz Respublikasının Moldova SSRınnan annaşmaları için ön durumnar için" Rezolüţiya.

22.10.1990 günü Kişinevda olan hem binnärlän insanın pay almasınnınan Moldova Halk Frontun mitingında başlêêrlar Üülen tarafa pohod için volontörları toplamaa.

Görüp, ani Moldova tarafı ortalıı karıştırêr hem volontörların Üülen tarafa pohodunnan kan dökmeyä hazırlanêr, Gagauz Respublikasının Zamannı komiteti alêr karar Gagauz Respublikasının Üüsek Sovetinä halk deputatların seçimnerini 25.10.1990 günü yapmaa.

25.10.1990 günü da Moldova SSRın Üüsek Sovetin Üstolan Sesiya-

Taa ötää 6-cı sayfada

"Gagauz Halkı" milli akıntısının azaları protestlara çıktılar. Komrat, "Pobeda" meydanı, 1990 y.

Gagauz avtonomiyasına çalılı hem tikenni yol

Gagauz Respublikasının Bayraa başkannık binasına koyuldu. Komrat, 1990

Sonu. Çeketmesi 2-5 sayfalarda

sı aldı Stepan TOPALdan hem Mihail KENDİGELÄNdän halk deputatları mandatlarını.

Volontörlara karşı dört potreli gün hem gecä

Moldova SSRın Pravitelstvosunun kararına görä Üülen tarafa volontörlar pohodunu yapmaa deyni Universitetların rektorlarına veriler emir bu iş için studentlardan hem pedagoglardan 250-500 kişilik tayfalar kurmaa. Bundan kaarä voenkomatlardan volontör mobilizaţiyası yapılêr. Heptän toplanêr 30-35 bin kişiyädän. Onnara veriler avtobuslar. 1990-cı yılın Canavar ayın (oktäbri) 25-dä bütün bu armada, önnerindä polităiya maşinalarınnan, Basarbka, Kantemir, Çimişli hem Kaul kasabaları taraflarından Gagauz Respublikasının üstünä abanêrlar.

Gagauz külerindä hepsi insannar küçüündän büü-nädän güüslän karşı kalktılar bu avantüraya. Lääzımdı etiştirmää Gagauz Respublikasının Üüsek Sovetinä halk deputatların seçimnerini başarmaa. Salt Stepan BULGAR, kendisinin üzünü diiştirip, Kişinevda saklanmıştı.

O gecä Komrada geldi Moldova SSRın Üüsek Soveti Predsedatelin ilk yardımcısı İon HADIRKA. O teklif edärdi gagauzlar dönsünnär 12.11.1989 günündä alınan Gagauz Avtonom Sovet Soţialist Respublikasını kurmaa karara da adardı, ani Kişinevda sesiya bunu inceleyecek. Bunu birisi kabletmedi.

Volontärlara karşı insan duvarı. Valkaneş, 25.10.1990 y

için" Moldova SSRın Üüsek Sovetin 26.10.1990 günündän № 325 Kararını.

Kan dökülmesin deyni karşı taraflan durmamayca dialogta bulundular Gagauz Respublikasının Zamannı komitetın hepsi azaları, cümne insannar, yazıcılar, kultura adamnarı.

Volontörlara karşı dört potreli gün hem gecä bitti ozaman, açan Komrada geldi SSRB iç askeri general-polkovnii Yuriy ŞATALİN da karar aldı bu topraklara Sovetlär Birliin iç askerlerini sokmaa.

Yaşasın Gagauz Respublikası!

Gagauz Respublikası Üüsek Sovetin halk deputatların seçimneri geçtiktän sora, 1990-cu yılın Canavar ayın 30-da toplandı bu Sovetin Sesiyası. Deputatlar teklif ettilär bu sesiyayı Gagauz Respublikasının Üstolan Syezdı olarak saymaa. Bu Syezdta Gagauz Respublikasının Üüsek Sovetin Predsedateli Stepan TOPAL ayırıldı.

Moldova tarafı sa gagauzların sadä kultura avtonomiyasını tanımaa istärdi.

Başarmaa deyni proţeduraları Gagauz Respublikası 01.12.1991 günü alêr karar Gagauz Respublikasın Prezidentını ayırmaa. Olan seçimnerä katılan 83% insanın 90% oylarınnan Prezident Stepan TOPAL seçiler. Taa sora da Gagauz Respublikası Üüsek Sovetin başı seçiler Mihail KENDİGELÄN.

1993-cü yılda Evropa Sovetin Genel sekretarin Katrin LALÜMYERin Moldova vizitında yapılan pres-konferenţiyada "Ana Sözü" gazetanın redaktoru Todur ZANET sordu Canabisinä: "Halklararası zakonnarına görä Gagauz Respublikası dooru mu kuruldu?" Katrin LALÜMYERin cuvabı böläydi: "Dooru. Ama siz bu sayfayı aktarıp, avtonomiyaya kayıl olmanız lääzım".

Gagauzların öndercileri Helsinki komisiyasınnan hem OBSEylän da işlärdilär, ama bir sonuç görünmäzdi.

Türkiyedän hem Moldovadan paalı musaafirleri Gagauziya girişindä karşlêêrlar Gagauz Respublikasının Prezidentı Stepan TOPAL, Gagauz Respublikasının Üüsek Sovetinın Başı Mihail KENDİGELÄN hem Gagauz Respublikasının Pravitelstvosunun azaları, 02.06.1994 y

kasını korumaa deyni Tiraspoldän insannar geldilär.

Ertesi günü, 1990-cı yılın Canavar ayın (oktäbri) 26-da Moldova SSRın Üüsek Soveti Predsedateli Aleksandru

MOŞANU imzaladı "Respublikanın üülen tarafında kimi küülerin teritoriyalarında üstolan durumun hem özel çorbacılık etmenin kurulması

Bu gündän sora Gagauz Respublikası kendisinin kaavi-leştirmä işlerinä başladı. Durmamayca toplanardı Gagauz Respublikasının Üüsek Soveti, çözmää deyni Gagauz Respublikasının hem Moldova SSRın arasında gagauz devletliinnän ilgili soruşları.

12.01.1991 günü Çadırda oldu Gagauz Respublikası Üüsek Sovetin sıradakı toplantısı. Toplantıda alındı karar Moldovada arest altında bulunan İvan BURGUCUyu kolversinnär. Hep burada teklif edildi kurmaa bir annaşmak komisiyası, angısı Gagauz Respublikasının adından Moldova SSRınnan annaşmaya geçecek.

Annaşmalar zor geçärdi. Gagauz tarafı sölärdi, ani halklararası zakonnarına görä Gagauz Respublikasının kurulmasında bütün proţeduralar yapıldı.

Hoş geldin, Canabin Süleyman DEMİREL!

Diildi belli nekadar bu dialoglar sürtecek herliim 1994-cü yılın Kirez ayın (iyün) 1-3 günnerindä Türkiye Respublikasının 9-cu Prezidentı Süleyman DEMİRELin Moldovaya hem Gagauziyaya ofiţial bir vizit yapmaydı.

Vizitın ikinci günündä Türkiye Prezidentı Süleyman DEMİREL hem Moldova Prezidentı Mirça SNEGUR Gagauz Respublikasına ofiţial vizit yaptılar. Komrat baş kasabasının "Drujba" kinoteatrusunda olan toplantıda onnar buluştular Gagauz Respublikasının Prezidentınnan hem Üüsek Sovetin halk deputatlarınnan, "Gagauz Halkı" milli akıntının azalarınnan hem cümne insannarlan.

Üç Prezident ta tribunadan nasaat ettilär. Prezident Süleyman DEMİREL, göstereräk Moldova Respublikasın Prezidentına, dedi "Te burada bulunêr benim dostum Prezident Mirça SNEGUR hem o söz verer, ani siz yaparsanız bir adım geeri, bu yılın sonunadan Moldova sizä avtonomiya verecek".

Olä da oldu. Sonunda Moldova Respublikası hem Gagauz Respublikası aralarında annaşmak imzalandı, angısına görä gagauzların öndercileri gagauz avtonomiyasına kayıl oldular.

Gagauziya (Gagauz Yeri) avtonomiyası

Moldova Respublikası Parlamentın № 344 "Gagauziya (Gagauz Yeri) ayırı yuridik statusu için" Zakonun 23.12.1994 günü 101 deputattan 69-zun oylarınnan kabledilmesinnän Moldova Respublikasının içindä kuruldu Gagauziya (Gagauz Yeri) avtonomiyası. Moldova Respublikasının № 003 "Monitorul Oficial" jurnalında tiparlandıktan sora, 14.01.1995 günü bu Zakon, kevedä geçti.

Akademik Todur ZANET,
Gagauz Milli Gimnasının avtoru

Gagauziyanın 25-ci yıldönümünü 3 gün bakaceklar

Gagauziya öndercileri bildirdilär, ani Gagauziya (Gagauz Yeri) avtonomiyasının 25-ci yıldönümünü pek önemni bir yortu. Onuştan, onu 3 gün bakaceklar – Kırım ayın (dekabri) 20-23 günnerindä.

lk günü, Kırım ayın (dekabri) 20-dä, Kişinevun "Nikolay SULAK Milli Palatası"nda Gagauziyayı tanıdan hem annadan bir kultura programası olacek, neredä, konţerttän kaarä, gagauz milli imeklerinnän, giyimnerinnän hem adetlerinnän tanışmak sıraları da olacek.

İkinci gün, Kırım ayın (dekabri) 22-dä, Komrat kultura Evindä Gagauziyanın büünkü hem eski öndercilerinnän, rayonnarın temsilcilerinnän bir yortulu toplantı olacek. Orada konţert gösterilecek, nedän sora da toplantılya katılannara konuşmak masasında imäk verilecek.

Üçüncü gün, Kırım ayın (dekabri) 23-dä, hep ölä bir yortulu toplantı hem konţert olacak Kişinevun "Respublika sarayı"nda.

Not. Bu günnerin arasında, *Kırım ayın (dekabri) 22-dä saat 16:00-dä*, Komrat ATATÜRK bibliotekasında olacek Türkiye Yurtdışı Türklär hem Soy Topluluklar Başkannın (YTB) teklifinnän hem çalışmasınnan, Moldovada Türkiye Büükelçiliin yardımınnan hem "GAGAUZLUK" Cümne Birliin hazırlamasınnan Gagauziya (Gagauz Yeri) avtonomiyasının 25-ci yıldönümünä adanmış "Gagauziya (Gagauz Yeri) avtonomiyasına yol (patretlerdä)" dokumental kiyadın prezentaţiyası hem o kiyadın tematikasına görä "Gagauziya (Gagauz Yeri) avtonomiyasının 25-ci yıldönümünä" hazırlanmış bir patret sergisi.

Büük azeri poetın İmadeddin NESİMİ 650-ci yıldönümünä

Kırım ayın (dekabri) 5-dä Moldovanın Milli bibliotekasında oldu büük kultura sırası "İmadeddin NESİMİ dünnää dillerindä", ani adandı Azerbaycanın büük poetının İmadeddin NESİMİnin 650-ci yıldönümünä. Hep ölä bir sıra oldu Kırım ayın (dekabri) 6-da Komrat Devlet Universitetında (KDU) da.

Sıraları hazırladılar Moldovanın Milli bibliotekası, Moldovanın üüredicilik, kultura hem aaraştırma Ministerlii, Moldovada Azerbaycan hem Türkiye Büükelçilikleri, Türkiye TÜRKSOY, Moldovada azerbaycannılar Kongresi hem Komrat Devlet Universitetı.

Kişinevdakı sırada söz tuttular Azerbaycan Büükelçiliin zaametçisi Leyla ORUJEVA, Moldovanın Milli bibliotekasının direktoru Elena PİNTİLEİ, TÜRKSOY Genel sekretar yardımcısı Doç. Dr. Bilal ÇAKICI, TÜRKSOYda Azerbaycan temsilcisi, sekretar Elçin GAFARLI, Azerbaycan Bilimnär akademiyasının el yazıları İnstitutun direktoru Akademik Teymur KERİMLİ, Azerbaycan Yazıcılar Birliin çevirici bölümün başı, yazıcı Salim BABULLAOGLU, Ukraynadan romın yazıcısı İlie T. ZEGRE. Ayırıca kutlama lafları söledilär Moldovada Rusiya Büükelçisi Oleg VASNEŢOV, Çehiya Büükelçisi Zdenek KREYÇİ (Zdeněk Krejčí) hem Bulgariya Büükelçisi Evgeniy Stefanov STOYÇEV.

Komratta sırada nasaat ettilär Leyla ORUJEVA, Elena PİNTİLEİ, Doç. Dr. Bilal ÇAKICI, Elçin GAFARLI, Aureliya GRİGORİU, KDU rektoru Doç. Dr. Sergey ZAHARİYA, Gagauziya kultura hem turizma Upravleniyasının başı Marina SEMENOVA, Gagauziya Bilim-aaraştırma Merkezin direktoru İrina KONSTANTİNOVA.

Kultura sıralarında oldu prezentaţiya "İmadeddin NESİMİ dünnää dillerindä" kiyadına, angısını, maasuz bu yubiley için, hazırladı hem tiparladı TÜRKSOY.

Caltayda yapaaya enidän dokunmak

Geçennerdä Caltay küüyün gimnaziyasına topladılar Çadır rayonun şkolalarından incäzanaatta üüredicileri, neredä, dedelerimizin eski zanaatını unutturmamaa deyni, onnara yapıldı bir ustalık uroo, angısında üürencilär gösterdilär yapaa düümeyi hem işlemeyi.

Uroon başında gimnaziyanın 5-6 klaslarında üürencileri annattılar yapaayın insana izmetinin binnärcä yıl istoriyasını. Uşaklar söledilär, ani bu işin var sekiz bin yıllı. Unutmadılar annatmaa Bibliyadan Noy için legendadan bir örnek ta. O legendaya görä, açan Noy doldurmuş gemiyi herbir cannan, sıkışmalıkta koyunnar düşürärmişlär yapaalarını da çiinemektän o yapaalar erdä olmuş bir kilim gibi kéça (aba). Bu olaydan sora başlamışlar yapaayı düümää hem yapmaa ondan türlü oyuncaklar hem başka işlär da.

Bu unudulmuş zanaatı bän istedim üzä çıkarmaa, eniletmää hem üüretmää bizim uşakları hem dolay küülerdän gelän uuredicileri.

Usaklar annattılar, ani yapaayı düümää deyni lääzım olsun bir kaç türlü kertikli iinelär: kalın, orta, orta incä hem da incä. Yapaa da lääzım olsun koyun yapaası, onnarı lääzım boyamaa türlü benizdä. Boyamaa var nasıl suvan kapçıınnan, papsoy püskülünnän hem yımırta boyasınnan. İinä kırılmasın deyni, altına lääzım döşemää kaba yastık (paralon). Annatmalardan sora uşaklar çaldılar sıraya görä bir türkü, angısını bän maasuz yazdım bu sıra için.

Nasaatlardan sora üüredicilerä verildi ne lääzım: iinä, yastık (paralon), birär parca dokuma plat her türlü benizdä yapaa hem örnek. Üüredicilär büük havezlän tutundular iştän da hiç annamadılar nica gecti o bir saat, ani veiliydi onnara hem, kendi yaptıklarını görüp, pek sevindilär. Büük sevgiylän daalıştılar. Bizä da, saa ol dedilär! Büük hatırlan biz da onnarı gecirdik!

Evdokiya Petrovna PETKOVİÇ,
Caltay gimnaziyanın iştä hem ustalıkta pedagogu

Gagauziya (Gagauz Yeri) avtonomiyasına yol (patretlerdä)

Sonu. Çeketmesi 1-ci sayfada

Sora da bu iki respublikanın kabledilmesi getirdi Gagauziya (Gagauz Yeri) avtonomiyasının kabledilmesinä. Ayırıca kiyadın avtorun akademik Todur ZANETin "Gagauz avtonomiyasına çalılı hem tikenni yol" bilgiçli yazısında derindän annadılêr ozamankı işlerin hronologiyası, açıklanêr onnarda pay alan insannarın adlararı hem rolleri, bu günädän yazılı olan ofiţial "istoriklerin" yannışlıkları doorudulêr.

252 sayfalık kiyat hazırlandı 2 dildä gagauzça hem angliyca. Angliycaya çevirdi genç hem talantlı yazıcı Tatyana DRAGNEVA. Kiyadın tirafı – 1000 taanä.

Türkiye Yurtdışı Türklär hem Soy Topluluklar Başkannın teklifinä görä bu kiyat verilecek diil salt Gagauziyanın, ama Moldovanın da bibliotekalarına, üüredicilik hem kultura kuruluşlarına, yaratmak evlerinä.

Not. Kiyadın tematikasına görä Gagauziya (Gagauz Yeri) avtonomiyasının 25-ci yıldönümünä hazırlandı bir patret sergisi da, angısı kiyadın prezentaţiyasınnan bilä insannara deyni açılacek Komrat ATATÜRK bibliotekasında Kırım ayın (dekabri) 22-dä.

D. KAMBUR raametli oldu

2019-cu yılın Kırım ayın (dekabri) 1-dä raametli oldu gagauz kultura adamı, çalgıcı hem şakacı, "Gagauziyanın kıymetli kultura zaametçisi" Dimitriy Andreeviç KAMBUR, angısı bütün ömürünü kulturaya baaşladı. Bu uurda 50 yıl izmet etti.

Açan izin verilmärdi o kurdu bir folklor ansamblisi da koyudu onun adını "Gagauzlar".

Oldu Çeşmä küüyündä, Ütülü küüyündä hem Valkaneş kasabasında Kultura Evlerin direktoru. Çok yıllar Valkaneş rayonun kultura upravleniyasının başında durdu. 2007-2011 yıllarında Gagauziyanın kultura Upravleniyasının başı oldu. İşledi Ankarada Moldovanın büükelçiliindä.

Kultura uurunda zaametleri için Moldova hem Gagauziya ordennarınnan hem medalilerinnän ödüllendi.

Topracıı ilin olsun...

"Ana Sözü" gazetanın redakţiyası

İilik yapmak paneerında Moldovada Türkiye Büükelçiliin en büük katkısı oldu

2019-cu yılın Kırım ayın (dekabri) 8-dä Kişinevda oldu Moldova diplomatlarının Halklararası karı klubun (IWCM) tarafınan hazırlanan XXIII-cü "International Charity Bazaar – Halklararası Yardım Pazarı" iilik yapmak paneerı. Bu paneerda pay aldılar Moldovada bulunan Büükelçiliklär hem diplomatiya misiyaların temsilcileri. Katıldı burayı Gagauziya da.

En büük stendı, nicä da her yılın bu paneerda, kurdu Moldovada Türkiye Büükelçilii. Bu stendta, başlayıp dönerdän hem ayrandan, kofedän hem çaydan, baklavadan hem emiştän, vardı nicä satın almaa taa çok türlü başka türk mallarını da.

Paneer sırasında Türkiye Büüekelçisinä Gürol SÖKMENSÜERä verildi katkı sertifikatı hem bıldır bu paneerda acızgannık için en çok para toplayan Büükelçilik olduu sertifikatı. Bu yıl da Türkiye Büükelçilii kalmadı aşaa. Büükelçiliin, TİKA zaametçilerinin hem da sponsorların yardımınnan paneerda iilik için 45214 leylik satış yapılan hem 49892 leylik toplanılan baaşışlarlan Moldovada Türkiye Büükelçilii "International Charity Bazaar – Halklararası Yardım Pazarı" iilik yapmak paneerında en büük katkıylan birinci oldu.

Türkiye Büükelçilii bu yıl iilik paneerın lotoreyasına da büük baaşışlar çıkardı. Onnarın arasında vardılar Türkiye Hava Yollarından (THY) bir gidiş-dönüş bileti, bir mobilnıy telefon, Medpark Hastalar evindän "check-up" talonu hem başka.

"International Charity Bazaar – Halklararası Yardım Pazarı" iilik yapmak paneerında pay aldı Moldova Prezidentın karısı Galina DODON oolunnan.

Not. IWCM 23-cü "International Charity Bazaar – Halklararası Yardım Pazarı"nda toplanan paraları karılar klubu, baaşış olarak, vereceklär hastalar hem kusurlular evlerinä hem başka hayırlı işlär için kullanaceklar.

Çöşmä küüyündän "Çöşmä" hem "Graţiya Dens" ansamblileri Romıniyada 1-ci hem 2-ci ödülleri aldılar

Kasım ayın (noyabri) 23-dä Romıniyanın Yaş kasabasında oldu "Dance Land – 2019" Halklararası tanţlar konkursu, neredä pay aldılar Moldovadan, Romıniyadan hem Ukraynadan oyun ansamblileri. Bu konkursta Gagauziyanın Çöşmä küüyündän "Çöşmä" (önderci – Aleksey HERGELECİ) hem "Graţiya Dens" (önderci – Oxana HERGELECİ) ansamblileri 3 ödül kazandılar.

Konkursun "Özel halk tanţları" kategoriyasında pay alan "Çöşmä" ansamblisi "Moldovan siyutası" oyunu oynadı. Hem bu oyunnan gösterilän 70 oyunnarın arasından 1-ci eri aldı.

"Graţiya Dens" ansamblisi sa, "Vogue" hem "Modern" tanţlarınnan "Street dance" kategoriyasına katılıp, iki 2-ci er aldı, bildirer *www.cesmakuu.md* saytı.

"ANA SÖZÜ" Gagauz dilindä gazeta
Çıkêr 14.08.1988 beeri

Kurucu "ANA SÖZÜ" S.R.L.
Sertifikat No. 1003600086420

Todur ZANET
Baş redaktor

İndeksi - PM – 21358

Gazeta "Universul" basım evindä basılêr
Tiraj – 3020 ekz. Sımarlamak No: 1201

YAZIŞMA ADRESİMİZ:
RM – 2028, Moldova, Kişinêu,
c/p Nr. 1025. Tel/fax: 022 28-18-04
e-mail: todur.zanet@gmail.com
zanet@anasozu.com